

199. Statuten of aandeelhoudersovereenkomst?

Een praktische verkenning

MR. DR. P.H.N. QUIST

Wat zijn de verschillen tussen aandeelhoudersovereenkomst en statuten, hoe verhouden deze zich tot elkaar, en wat kan waarin het best worden geregeld? In hoeverre is *incorporation by reference* toegestaan, wat is doorwerking en kunnen in de aandeelhoudersovereenkomst afspraken worden gemaakt in strijd met dwingendrechtelijke bepalingen van Boek 2 Burgerlijk Wetboek? De auteur biedt praktische handvatten om tot een afgewogen regeling te komen.

1. Inleiding

Toen de Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht tot stand kwam, werd gedacht dat met invoering van deze wet de behoefte aan aandeelhoudersovereenkomsten zou afnemen.¹ Immers, wat voorheen gezien het rigide karakter van de bv-wetgeving niet anders dan in een aandeelhoudersovereenkomst geregeld kon worden, zou onder de nieuwe wetgeving in de statuten kunnen worden vormgegeven. Het werd anders. Nog altijd – meer dan ooit, ben ik geneigd te zeggen – worden in aanvulling op de statuten gedetailleerde afspraken tussen aandeelhouders in een afzonderlijke aandeelhoudersovereenkomst vormgegeven. In de aandeelhoudersovereenkomst wordt dan doorgaans op punten verwezen naar de statuten, en in de statuten naar de aandeelhoudersovereenkomst. Het uitgangspunt van deze bijdrage is de bv, nu dit de rechtsvorm is die bij uitstek geschikt is om verhoudingen en afspraken tussen aandeelhouders op maat te maken.

In deze bijdrage staat de verhouding tussen statuten en aandeelhoudersovereenkomst centraal. Om het kader te schetsen behandel ik als eerste de verschillen, waarbij ook aan de orde komt in welk document welke onderwerpen het best kunnen worden geregeld. Na een bespreking van de elementaire verschillen tussen statuten en aandeelhoudersovereenkomsten (par. 2), behandel ik achtereenvolgens *incorporation by reference* (par. 3), de vennootschappelijke doorwerking van de aandeelhoudersovereenkomst (par. 4), de goederenrechtelijke gevolgen en verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard (par. 5), en de mogelijkheid afspraken te maken in strijd met het dwingendrechtelijke kader van Boek 2 Burgerlijk Wetboek (BW) (par. 6). Voorts doe ik enkele praktische aanbevelingen voor de praktijk-

jurist die betrokken is bij het opstellen van statuten en/of aandeelhoudersovereenkomsten (par. 7). Enkele afsluitende opmerkingen ronden deze bijdrage af (par. 8).

2. Statuten en aandeelhoudersovereenkomst – de verschillen

Over de verhouding tussen statuten en aandeelhoudersovereenkomsten is het nodige geschreven.² Veel vragen die in de literatuur rijzen over de verhouding tussen statuten en aandeelhoudersovereenkomst zijn te herleiden tot de fundamentele verschillen tussen beide. De belangrijkste kenmerken van statuten enerzijds en de aandeelhoudersovereenkomst anderzijds zet ik hierna op een rij.

2a. Constitutief vs. verbintenisrechtelijk

Allereerst is er een belangrijk verschil ten aanzien van de aard van het document. Statuten vormen een *constitutieve regeling* van de vennootschap, waarin de verhoudingen tussen de organen van de vennootschap, zowel wat betreft taakverdeling, zeggenschap, besluitvorming als gerechtigheid tot uitkeringen zijn vastgelegd. De oprichtingsakte bevat de statuten van de vennootschap (art. 2:177 lid 1 BW) en als zodanig bevatten de statuten de fundamentele, originele organisatieregels van de op te richten vennootschap.³ Hoewel er talloze verbintenissen kunnen voortvloeien uit

1 E.G. Vorst, 'Aandeelhoudersovereenkomst of statuten: balanceren voor de praktijkjurist', *WPNR* 2013/6979, p. 447.

2 Zie onder andere Asser/Van Solinge & Nieuwe Weme 2-11b 2019/99, J.A.M. ten Berg, 'Statuten versus aandeelhoudersovereenkomsten', in: W. Bosse c.s., *Statuten geen bezwaar* (Preadvis van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie), Den Haag: Koninklijke Vermande 2002, p. 161-207, S.A. Kruisinga, 'Statuten of aandeelhoudersovereenkomst?', *WPNR* 2016/7124, R.G.J. Nowak, 'Rechtsgeldigheid en doorwerking van buitenstatutaire governance-afspraken', *WPNR* 2014/7014, en R.A. Wolf, 'Inrichting van de BV: statuten en aandeelhoudersovereenkomst', *WPNR* 2022/7389, W.J.M. van Veen, *Boek 2 BW, statuten en aandeelhoudersovereenkomsten – stand van zaken en blik vooruit*, Kluwer – Deventer 2011.

3 Asser/Kroeze 2-1 2021/174.